

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ÅRG.

№ 34

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—
Halvt " " 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—
Halvt " " 200:—

UTKOMMER
ALLA ONSDAGAR

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ansvarig red.: M. Westerblom
Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris
enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

23 sept.

1925

XII Nordiska läraremötet.

Under dagarna 4—6 augusti avhölls det XII nordiska läraremötet i Helsingfors. Det var första gången, som lärarna från Nordens länder samlades till kongress i Finland. Dylika kongresser ha förut — i regel vart 5-te år — avhållits, omväxlande i Sverige, Norge och Danmark. Utom finländska, svenska, norska, och danska lärare närvaro i Helsingfors även en grupp lärare från Island. Från Estland hade visst kommit några skolköksläraryrinnor, varjämte undertecknad var ensam representant för Svenskbygden.

Över 2000 lärare och lärarinnor mötte upp vid mötet, varav ca 500 från Sverige. Det var formlig rusning efter båtbiljetter i Stockholm dagarna förut. Själv fick jag logera i rökhytten på en extrabåt tillsammans med en isländsk lektor, Asgeir Asgeirsson, och med skolmötets veteran en 87 årig skollärare, Karl Strömberg från Gnesta i Sverige, vilken ensam vågat sig ut på långresa för att besöka skolmötet. — Den isländska lektorn jämte en hans kollega, professor Sigurdur Nordal, Reykjavik, höllo båda

föreläsningar vid mötet. Professor Nordals föredrag om "isländskt själsliv", ett föredrag av professor Waldemar Ruin med titel: "att lära älska livet, en uppgift för fostraren" samt ett av professor Albert Lilius om "ungdomens kamptendenser", voro tre de mest uppmärksammade föredragen vid mötet. F. ö. anhöllos ej mindre än tillsammans 70 föredrag under mötet, en del åtföljda av diskussion. Samtidigt pågingo föredrag och diskussioner i 5 föreläsningssalor. Öppningshögtidligheten i Johanneskyrkan och avslutningsfesten i Brunnsparken, uppbyggd av en högstäm, högtidlig prägel med mycket av tal, sång och musik. Det väckte uppmärksamhet, att chefen för Svenska skolläroverstyrelsen, generaldirektör Bergquist både vid mötets öppnande och dess avslutande hälsade de finska värdarna med tal på deras eget språk. Även en rikssvensk skolrektor höll ett tal på finska språket, som av finnar mottogs med livliga bifallsyttringar. I övrigt dominerade och användes svenska språket mest. Blott ett fåtal föredrag tolkades till finska språket och inga höllos i original på detta språk. En

större del av finska lärarepersonalen tycktes, glädjande nog, kunna reda sig med svenska språket. Och de, som inte det förmådde, kände dock vid ett tillfälle som detta, hur stor betydelse svenskan dock har som kulturspråk, bl. a. därigenom att svenska språket lätt förstås i tal och skrift av en något bildad publik i alla de nordiska länderna.

Det var utomordentligt intressanta och angenäma, dessa kongressdagar i Helsingfors. Trevnaden förhöjdes genom gruppvis anordnade samkväm och utflykter, varvid finnar och finlandssvenskar gemensamt voro älskvärda värdar och färdevisare. Sålunda besökte vi bl. a. Sveaborg samt, efter mötet, Borgå Folkhögskola samt Runebergsgraven och Runebergs hem i Borgå. Härvid bildade folkhögskollärarna en egen grupp, till vilken anslutit sig estlandssvenskarnas kända vänner, rektor Danell med fru från Upsala. Intendenten Ida Strömberg, som kärleksfullt vakar över och värdar Runebergs hemmet, framhöll envist, att Birkas-eleverna årligen borde företaga en resa till Borgå och se dess många svensk-min-

nen. Själv är fröken Strömborg dotter till den man, som år 1889 i Borgå startade Finlands första folkhögskola. Hon är folkhögskolevän som få, och hon grät av rörelse och glädje, då hon fick mottaga de nordiska ländernas folkhögskollärare i Runebergshemmet.

Det var en stor glädje att erfaras det varma intresse för Birkas Folkhögskola, som visades från folkhögskollärarnas sida. Men det var jämt min stora sorg, att inte rektor Söderbäck var med för att mottaga de ord av hyllning och uppmuntran, som de goda människorna vid olika tillfällen ägnade åt Birkas. Jag måste påtaga mig uppdraget att för en krets av folkhögskollärare hålla ett anförande om Birkas och Estlandssvenskarna. Kustbon blev nämnd och ett 10-tal av de närvarande voro vänliga nog att omedelbart anteckna sig som nya abonnenter.

I strålande härligt väder lämnade jag Helsingfors lördagsmorgonen den 8 augusti med flygmaskin. Den finländska huvudstaden med omgivande holmar och öar tedde sig storslagen och vacker från den svävande utsiktsposten däruppe i luften. Det samma kan — i brist på tid och plats för en norgrannare beskrivning — sägas om Estlands huvudstad, som vi nådde efter 35 minuters luftseglats. — En kort men härlig tur! Och snart var man åter hemma på Birkas. —

E. Adalberth.

Folkskolan, kommunalrådet och läraren.

Till mångas stora belåtenhet och till lika mångas förargelse har vår folkskola utvecklats till en obligatorisk sådan — icke så få anse den t. o. m. som ett oundvikligt ont i samhället. „Varför skall en i den fria staten vara tvungen sända sina barn till skolan? Man skulle ha mer fröjd av barnen om dessa finge vara

hemma och lära sig något nyttigt i stället för att så lång tid gå och slita sina kläder på skolbänken och plugga i sig en massa onyttiga lärdomar. Ja, det gick ju an om skolorna börjades som förr den 1 nov. eller kanske ännu något senare då boskapen icke mer gick ute o. s. v., o. s. v.“ Liknande resonemang kan man litet varstans ännu få höra i bygderna. Ja, skolan som ett oundvikligt gott eller ont i samhället, den frågan skall vi den gången låta bli att diskutera. För en del är frågan löst och för den andra delen kommer den, efter allt att hoppas, att lösas i den närmaste framtiden. Lärarevalen i Paschlep kommun tvinga dock en att taga till ordet om skolans ekonomiska och andliga fäder. Så har t. ex. en lärare som icke ens förstår svenska språket av kommunen blivit vald till en blandad skola där även svenska barn skola undervisas, och det blott av det enkla skälet, att skolhuset är förfallet och läraren icke har någon bostad vid skolan... Kommunen, för att slippa ombygga skolhuset, löste frågan lekande lätt med att välja en lärarekraft ur närmaste by som har möjlighet att bo hemma. Då nu lärarebostaden, som befinner sig under samma tak som skolrummet, är så pass förfallen att den icke duger till boställe mer, blir det en annan fråga huruvida småtingarna kunna uthärda kölden i skolrummet. Hur som helst, men man har åtminstone icke några skäl att tvivla på kommunalrådets ekonomiska anlag. Som tröst kvarstår dock att kommunalrådet icke enhälligt avgjort frågan. Huru förebygga sådana missförhållanden?

Paschklopsvelds.

Nargö skola.

Nargö skola har under några år varit utan egen lokal, emedan ryssarna till den grad förstört

det ursprungliga skolhuset att det iake kunnat användas. Nu ha nargöborna genom egen ansträngning ävensom med penninghjälp av intresserade för deras ölyckats sätta huset i gott skick igen, så att det nu ser ut som ett nytt hus — Söndagen den 13 september invigdes högtidligen det nya huset, som tillika får tjänstgöra som församlings-sal för gudstjänsterna, av prosten Erik Petzäll. Det hade icke kostat nargöborna liten möda att bygga upp det förfallna huset. Träget och tålmodigt hade man arbetat i syföreningen och annars för att få ihop de nödiga medlen. Det var ett arbete gjort i kärlek, de otaliga många "små styngen" man tagit för det egna skolhuset. Därom erinrade prosten Petzäll bl. a. i sitt invignings-tal. — Folksekreteraren N. Blees talade i korthet om skolans betydelse för den lilla ön och framhöll, att det bästa resultatet i uppfostringsarbetet ernås, om skolan och hemmen arbeta hand i hand.

Nargöborna äro också själva synbarligen glada över sin nya skola, och det ha de också skäl att vara.

Rickholtz.

Brev.

Sommaren, den gudomligt vackra sommaren, har runnit med tidens flod. Höbärgningen, som mestadels gynnades av vackert väder, har redan glömts. Skörden är också undanstökad.

Slagornas dova och taktfasta dunsar från logarna i arla morgonstund och röklukten från riarna sent på kvällen påminna oss ständigt om att vi börja nalkas höstens tröskel. Rågen, som lovade att ge en ovanligt rik skörd, när man betraktade de täta skylarne ute på åkrarna, har tyvärr flerstädes givit ganska medelmåttig avkastning. Orsaken torde sökas i sval och regnig väderlek under blomningen. Man kan på tal

härom i år instämma med en gubbe, som för ett sextiotal år sedan om ett visst års rågskörd lär ha sagt så: "Ges sine roen; all hlindrer å lavor ära full me boss å halm, men ingen f-n vait håt se ha tae vegen." — Vårsäden ser mycket vacker ut, men potatisen har på högre och sandiga ställen starkt lidit av torkan.

Pingstvännerna, våra relegiösa samfunds allra nyaste reformatorer, ha nu i sommar flyttat under eget tak. I byn Rikull ha de uppfört ett stort och rymligt församlingshus, där de nu äntligen oemot-sagda kunna utslunga de hetsigaste fördömmelser över andra i deras ögon icke rättrogna tros-samfund.

Skolhusen i Bergsby och Höb-ring ha båda blivit remonterade och målade, så att de nu se tämligen snygga ut.

Odinsholmbornas extra högtid "presthälde," som i år hölls den 9 aug., var så talrikt besökt av främmande från Rickholtz och andra svenskorter, att antalet betydligt översteg öbefolkningens egen. En gammal hedersgubbe hade vid kappellet humoristiskt uttryckt sin stilla förundran om deras lilla "backe" skulle bära upp så många människor på en gång. Alla dessa besökande beundrade, hur gästvänligt de blevo mottagna på ön.

Skogsstyrelsen i Vik, denna allsmåktiga ämbetsmannakår, som förut varit illa ansedd här i våra kommuner genom sitt godtyckliga beteende, har nu igen fått ett nytt påhitt. Hela strandsträckan från Sipsviken i Paj ända till Spithamnsudde skall stängas för allmänheten, så att den skall få växa skog på. Enligt lokala tjänstemäns muntliga berättelser, skola även promenerande personer längs stranden bötfällas. Särskilt strängt skall vara förbjudet, att köra tång från detta strandområde. Detta för att landet skall växa till på sjöns bekostnad. Denna förordning, som skall träda i kraft nästa vår, har väckt stort uppse-

ende bland kustbefolkningen. Havstången är numera ett oersättligt gödingsämne för flera byar i "bakvelde," där potatisodling bedrives i stor skala. Hur mycket vinst staten får, om denna flygsandstäckta strand växer till, det är svårt att veta, men en given sak är att jordbrukarna få känbara förluster härigenom. Att "bönskrifter" och protester häremot betyda ingenting, därpå ha vi ett färskt exempel, huru en bonde fast han skickade protester och böneskrifter ända till högsta instans, dock blev frångången en tredjedel av sin bästa åkerjord, som hans fäder hade olyckan att bryta upp in i statens skogsområde för flera årtionden tillbaka, då all skog här på orten ännu ägdes av bönderna. Denna åker skall nu bli översädd med barrskog. Således är ännu nådige byrokraters vilja menige mäns lag."

Lockad av den sköna vinsten och följande estniska grannsocknars exempel har en ung "affärsman" i Roslep fått idén att "lyckliggöra" vårt "efterblivna" samhälle genom att förse det med en lönnkrog. Geniet hade lyckats insmuggla en ganska stor kvantitet utländskt sprit, som i början påstås ha haft strykande åtgång. Genom allmänhetens ovilja mot sådant ofog, lyckades även vår energiske polis få nys om saken, varefter affären raskt likviderades och inhavaren ställdes till laga ansvar för sitt inkomstbringande men avskyvärda näringsfång.

Rick. Holtz.

DEN GÅNGNA VECKAN.

Inrikes.

Utrikesministern, K. Pusta, har till regeringen inlämnat sin avskedsansökan. Vem som kommer att bli hans efterträdare, avgöres sedan riksdagen den 5 oktober sammanträtt. Som kandidater nämnas f. d. riksäldesten F. Akel och sändebudet i Riga J. Seljamaa.

Den kände riksdagsmannen, ledaren för det socialdemokratiska

Till följd av att tidningen varit tvungen att överflytta till ett annat tryckeri, hade det beklagligt nog blivit uppehåll under två veckor, vilket vi be överse. Från och med i dag utkommer tidningen åter alla onsdagar.

Redaktionen.

partiet Mihkel Martna, fyllde torsdagen den 17 dennes 65 år.

Onsdagen den 17 sept. börjades den i våra tidningar så mycket omtalade krigsmanövern i Otepää under general Törvands överbefäl. Manövern räckte i 4 dagar. Bland de som närvaro för att åse rörelserna märktes riksäldesten och utländska sändebud,

Utlandet.

Sveriges finanser obestriddigt bäst på kontinenten.

Enligt Sv. Dbl. av den 16 dennes får Sverige vad finansiell sundhet beträffar smickrande betyg i engelsk finanstillning.

London, 14 sept. Om en pristävlan skulle anordnas mellan länderna på kontinenten beträffande finansiell sundhet, skulle, säger på ledarplats Financial News, Sverige otvivelaktigt med lätthet hemföra första priset.

Tidningen publicerar tvenne artiklar om våra statsfinansier och guldmyntfoten av kanslirådet Nissen och professor Heckscher och anmärker beträffande det senare spörsmålet, att Sverige härvidlag obestriddligen utfört ett aktningvärt banbrytande arbete i rätt riktning.

På ett annat ställe i tidningen omnämnes det livliga intresse, varmed City följer den svenska tändstickstrusten. Tidningen förklarar, att den alltid hyst stort förtroende för detta företags sundhet och framåtskridande anda och för flera månader sedan för sina läsare rekommenderat dess aktier för placering.

Birkas folkhögskola

Börjar sin sjätte årskurs tisdagen den 20 okt. Anmälda elever torde komma dagen förut, så att alla äro samlade till arbetets början.

De matvaror varje elev bör medföra — dock är det ej nödvändigt att hava allt med på **en gång** — äro följande:

	Före jul	Efter jul	Tillsammans
Rågmjöl	1½ pud	2½ pud	4 pud
Surbröd (12 skålpund i månaden)	26 sk.	52 sk.	78 sk.
Kornmjöl	10 „	5 „	15 „
Vetemjöl	10 „	15 „	25 „
Hel säd (råg) till kaffe	5 „	—	5 „
Korngryn	10 „	10 „	20 „
Ärtor	5 „	10 „	15 „
Bönor	4 „	4 „	8 „
Potatis	4 pud	5 pud	9 pud
Kålrötter	15 sk.	25 sk.	1 „
Vitkål, färsk	15 „	—	15 sk.
„ surkål	—	15 „	15 „
Morötter	10 sk.	—	10 „
Rödbetor	5 „	—	5 „
Kött (ox-, får- eller kalv-)	9 „	15 „	24 „
Fläsk (Av färskt kött eller fläsk åtgår något mer).	10 „	20 „	30 „
Fisk (Av torkad åtgår något mindre)	10 „	10 „	20 „
Salt	3 „	—	3 „
Bär (tranbär eller lingon (krausar)	5 stop	—	5 stop
Smör	1 sk.	2 sk.	3 sk.
Ved	½ famn	½ famn	1 famn

Utom den angivna smörmängden bör var och en medhava och själv ha hand om smör för eget bruk, men 3 sk. lämnas till skolan för stekning m. m.

Varje elev ombedes vänligen att medtaga just de mängder, som angivits. Om möjligt medtages **före jul** endast den för denna tid bestämda mängden.

Är det någon vara, som saknas i elevens hem, bör denna skaffa denna genom köp eller byte, då det annars ej kan bli någon ordning i hushållet på Birkas eller full rättvisa mot kamraterna. De som ej ha kålrötter, vitkål, morötter eller rödbetor böra skaffa nu i höst. Det mesta kan köpas på Nuckö eller i Hapsal. Likaledes kan om så önskas veden köpas på Nuckö. Veden bör vara **torr**.

Angående bär medtages helst lingon (krausar) eller tranbär (trinjar), eller också medtages 8 stop torkade äpplen.

En kökshandduk, en golvtrasa, en matsked, en tesked samt en viska (foa) av björk eller gran medtages.

Dessutom medtages madrassvar och örngottsvar (dinkle), filt eller täcke, lakan, kudde handdukar och en stol.

Socker medtages för eget bruk och får elev själv ha hand om detta.

Per Söderbäck

Rektor.